Елементарните царства

Природата на елементарните същества, техните дейности и влияние

GA 98

Рудолф Щайнер

4 декември 1907 г., Мюнхен

Елементарните кралства

Това, което от най-ранни времена е било общо наричано *Елементарни Царства* , не е толкова лесно за разбиране, колкото сме склонни да си представим след повърхностно разглеждане. Защото тези Елементарни Царства принадлежат към това, което се намира зад света, който обикновено възприемаме – зад света, който се налага непосредствено на сетивата ни.

Можем да разберем такива неща по най-добрия начин, ако изхождаме от това, което можем да възприемем чрез сетивата си – от царството на сетивния свят, достъпно за човешкото наблюдение. Тук, във физическия сетивен свят, пред сетивата ни се разпростират четири царства: минералното царство, растителното царство, животинското царство и царството на човека. Това е общоизвестно. Нека сега се опитаме да си изградим ясна представа за точната природа на тези четири царства; защото това по никакъв начин не е ясно за обикновения човек. И по същата причина не е толкова лесно да се добие представа и за първото, второто и третото елементарно царство. Именно когато говорим за такива трудни въпроси, трябва да внимаваме още от самото начало да осъзнаем, че не може да се постигне истинска цел, ако вярваме, че понятие, което сме забили като кол в земята, може да остане вкоренено на това място. Това все още може да е възможно във физическия сетивен свят, защото тук нещата стоят едно до друго; Има разделение между тях, точно както тази книга, това парче тебешир, една роза и т.н. са различни и отделени едно от друго. В този случай е възможно да се приложи мисълта към един-единствен обект, защото когато сме нарекли нещо, можем да бъдем сигурни, че имаме пред себе си нещо различно и ограничено. Ако обаче се насочим към астралния план, този свят, който е непосредствено отвъд нашия собствен и го прониква, като най-близкия до него, ще открием, че това вече не е вярно, защото в астралния свят има вечно движение. Ако наблюдавате астралното тяло на човека, което се носи около него като негова аура и е израз на неговите страсти и т.н., ще видите, че това астрално тяло на човека е в непрекъснато движение - то е прилив и отлив, покачване и спад на цветове и форми, които се променят във всеки момент, защото нови цветове блестят, а други изчезват във всеки момент. Това е, което откриваме в случая с човека. Но има и други Същества, които се въртят в астралния план. Техните астрални тела не са част от физическото тяло, въпреки че – в същото време – те са променливи, защото във всеки момент имат различна форма, цвят или светеща сила. Всичко на астралния план е непрекъснатото проявление на вътрешната природа на тези Същества. Наистина бихме се оказали в трудно положение, ако трябваше да приложим към астралния план твърдите, непроменими мисли на физическия свят. Вместо това трябва да се научим да се адаптираме към мобилността на тези форми – трябва да придобием мобилни мисли. Трябва да можем да използваме понятието веднъж по един начин, веднъж по друг.

Това е вярно в още по-голяма степен за висшите светове. Ако разгледаме света от по-висша гледна точка, ще открием, че всичко на физическия план е израз на сили, излъчващи се от тези висши светове. Във всичко, което виждаме около нас, такива сили и същества се крият. Именно този факт обяснява голямото разнообразие сред съществата на физическия свят. Наблюдавайте например минералното царство. Всички привидно безжизнени същества, всички минерали, принадлежат към това царство. Казват ви, като начало, че тези минерали на земята нямат собствено етерно тяло, нямат астрално тяло и нямат Аз. Но това е вярно само във физическия свят. Трябва да знаем това, за да стигнем до ясна представа за това, което всъщност се случва на физическия план. Но нека сега предположим, че някой би казал: „Минералът е нещо, което няма нищо друго освен физическо тяло.“ Това твърдение е точно толкова невярно, колкото от друга страна - би било вярно, ако някой каже: „Минералното царство е нещо, което има на физическия план само физическо тяло.“ Защото, в светлината на истински духовен метод на наблюдение, ние откриваме, че тук, на физическия план, минералът има физическо тяло, но нищо повече. Ако искаме да намерим етерното му тяло, трябва да се издигнем до астралния план: там се намира етерното му тяло. В момента, в който човек стане астрално ясновидец, той е способен да види етерното тяло на минерала - там, на астралния план - а тук, на физическия план, той вижда само физическото му тяло. Ако разширим наблюденията си още повече, откриваме, че минералът има и астрално тяло. Това тяло обаче не може да бъде намерено на астралния план, а трябва да се търси в по-нисшите области на Девачан. Само на по-висшия ментален план, на Арупа-менталния план, намираме Егото на минерала - и оттук минералът се ръководи от своето Его. Ако искате да си съставите груба картина за това, трябва да си кажете: Ще се опитам да си представя човешко същество, чието ясновидство достига до по-висшия Девачан. За такъв ясновидец, който е способен да вижда в Арупа, минералите ще изглеждат като ноктите на човешкото същество – нокти на Същества, чието Его обитава във висш Девачан. Не е възможно да се мисли за ноктите без човешкото същество; същото трябва да се приложи и към минералите. Нека предположим, че наблюдаваме скален кристал тук на земята. Ако сега за момент отместим поглед, нашият ясновидски поглед открива етерното тяло, което дава живот на физическото тяло, там, в астралния свят. И все пак, не би било възможно да възприемем там, че всяко нараняване, причинено на минерала, му причинява и болка. Радостта и веселието, болката и страданието на минералите могат да бъдат открити само на Девачански план - но съвсем различно от начина, по който обикновено си го представяме. Усещането за болка на минерала не е като това на животно; не бива да мислим, че минералът изпитва болка, когато го чупим и го чупим на парчета. Когато работниците в кариера чупят камък, това всъщност поражда чувство на удоволствие на Девачански план - това е истинска наслада за минералите. Така в техния случай откриваме точно обратното на това, което се

случва в царството на човека и в животинското царство. На Деваханския план не е просто един минерал, който принадлежи, така да се каже, на минерална личност, а по-скоро цяла система от минерали – точно както, въобразяемо казано, ноктите ви не притежават отделна душа. Ако някой си въобрази, че всичко от астрална природа трябва да се намери на астралния план, той би се заблудил. Разбира се, изглежда естествено да се търси астралният елемент на астралния план – въпреки това, вътрешната природа на едно Същество трябва да се разграничава от средата, в която то живее. Точно както вашето Его няма физическа природа и въпреки това живее на физическия план, така и астралното тяло на минерала не живее на астралния план, а в долния Девахан. Не бива да сме отлагали мислите си според система, а по-скоро трябва да си проправим път с помощта на по-прецизен анализ и разбиране на нещата.
Нека сега наблюдаваме растението, точно както го виждаме пред себе си. Тук, на физическия план, то има своето физическо тяло и своето етерно тяло. То има тези две тела на физическия план - но къде да търсим астралното тяло на растението? Ще го намерим в астралния свят - а Егото - в долния Девачан. Нека сега отидем още една крачка напред, към животното. Животното има във физическия сетивен свят физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло - но Егото му е на астралния план. Тоест: точно както тук, на земята, човешкото същество е дефинирано като изолиран човек, като единична индивидуалност, така ще намерите Егото на животните, като завършени, самостоятелни личности, на астралния план. Но трябва да мислим за това по следния начин: Всички групи животни, които имат подобна форма, имат и общо Его. Следователно човекът се отличава от животните поради факта, че всяко човешко същество има индивидуално Его. На астралния план откриваме например, че Азът на лъвовете, Азът на тигрите и т.н. Там те са единични, самостоятелни Същества; единичните животински групови души обитават физическия сетивен свят. Но в случая с човешкото същество той трябва да осъзнае факта, че физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Азът са се спуснали чак до физическия план. Това обаче е вярно само когато човекът е буден - когато спи, е различно. Физическото и етерното тяло тогава са във физическия свят, докато астралното тяло и Азът са на астралния план. По този начин, по време на сън, четиричленното човешко същество е разделено на части и се намира частично на физическия план, а частично на този директно над него - астралния план. На физическия план човешкото същество тогава е със същата стойност като растението.

Mineral	Plant	Animal	Human Being		Plane
			waking	sleeping	
Ego					Higher Spiritual Plane
Astral Body	Ego				Lower Spiritual Plane
Etheric Body	Astral Body	Ego		Ego Astral Body	Astral Plane
Physical Body	Etheric Body Physical Body	Astral Body Etheric Body Physical Body	Ego Astral Body Etheric Body Physical Body	Etheric Body Physical Body	Physical Plane

В предишни лекции вече научихме как най-близко трябва да се използват изразите „астрален“ и т.н. Но ще постигнем истинско проникване и прозрение в тези неща само ако осъзнаем ясно, че не можем да ги движим като фигурите на шахматна дъска. Ако изучаваме човешкото същество, трябва да го наблюдаваме съвсем точно по следния начин: В него откриваме физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Аза. Тук често е подчертавано колко е важно да се формира ясна представа за връзката на тези четири члена. Много лесно е да си представим, че физическото тяло е най-несъвършеното и най-нисшето от тях. От определени аспекти обаче то е най-съвършеното от всички – защото е преминало през четири последователни етапа на еволюция – на древния Сатурн, Слънцето, Луната и на Земята. Етерното тяло е достигнало третия си етап на съвършенство, защото едва на Слънцето е добавено към физическото тяло. В бъдеще то наистина ще се издигне до по-висок етап – макар че в момента все още не е толкова съвършено, колкото физическото тяло. Астралното тяло е добавено към другите две тела на Луната, следователно е достигнало само втория етап на съвършенство. Егото е бебето сред четирите члена на човека: защото е добавено едва на Земята и следователно е едва в началото на своята еволюция; то непрекъснато действа по разрушителен начин върху другите тела. Всеки, който изучава от анатомична гледна точка чудната организация на физическото тяло, трябва да бъде изпълнен с удивление от съвършенството на сърцето и мозъка. Колко несъвършени, от друга страна, са импулсите и страстите на Егото! Егото жадува за вино, бира и т.н., каквото и разрушително влияние да оказва през целия живот - въпреки това физическото тяло издържа на тези атаки в продължение на десетилетия! Нека сега се опитаме да си изясним как Егото е било вмъкнато, така да се каже, във физическото тяло - как е възникнало за първи път.

Като начало, имаше древната еволюция на Сатурн. Това беше първият етап от еволюцията за предшественика на нашето сегашно физическо тяло. По онова време физическото тяло на човека имаше космическата стойност на минерал. Ако погледнете минерал днес, ще видите в него изостанал етап на съществуване; той е останал на същия етап, който физическото тяло беше достигнало на Сатурн. Но не бива да мислите от това, че физическото тяло тогава е имало вида на днешния минерал - това би било съвсем погрешно. Сегашните минерали са най-младите форми в еволюцията. При Сатурн човешкото тяло не беше толкова плътно; тази плътност на физическото тяло на човека беше наистина много малка.

Нека сега разгледаме връзката между различните етапи на материята. Първото е това, което наричаме *Земя* – тоест всичко, което днес може да се нарече твърдо тяло – желязо, мед, калай и т.н. Всичко твърдо е *Земя* . Второ, всичко течно е *Вода* , например, живак. Дори желязото, във втечнено състояние, би било *Вода* . От трето място, ако превърнете водата в пара, тя става *Въздух* . Окултизмът тук отива още по-далеч, защото показва, че въздухът може да стане още по-разреден – може да стане още по-тънък. В този случай трябва да надхвърлим физическото в съвременния смисъл – и тук окултистът говори за *Топлина-Етер* или *Огън* . За окултиста Огънят е нещо различно в себе си, точно както Земята, Водата и Въздухът – докато съвременната наука просто разглежда огъня или топлината като състояние, работно условие на материята.

На Сатурн топлината е била субстанцията на физическото тяло на човека. На Слънцето физическото тяло на човека се е кондензирало във въздух; в същото време в него етерно или жизнено тяло е навлязло, трансформирайки това физическо тяло. Сега имаме физическо тяло, като етерното тяло се състои от един член, а физическото тяло - от два члена. В случая с физическото тяло на това Слънце трябва да различим по-съвършената от по-несъвършената част - тоест, едната част все още не е била проникната от етерното тяло. Когато си представяме физическото тяло на Слънцето, трябва да осъзнаем, че вътрешната част на това физическо тяло не е получила нищо от етерното тяло; тя все още има същата стойност, каквато физическото тяло е имало на Сатурн. По този начин имаме една част, която вече е достигнала стадия на растение, и тази част е едновременно проникната от друга част, която все още е на стадия на минерал: въпреки това тези две части се проникват напълно една в друга.

Нека сега разгледаме физическото тяло на Луната. Тук то вече е кондензирано във вода, а астралното тяло е включено в етерното и физическото тяло. Следователно, сега трябва да различим три различни части: едната част е пронизана от етерното и астралното тяло; другата част е пронизана само от етерното тяло; и третата част е останала на минерално ниво.

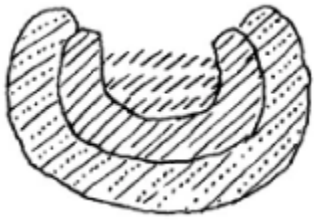

А сега нека разгледаме физическото тяло на Земята. Тук се добавя Егото. На Земята четири части са преплетени. Едната част от физическото тяло е пронизана от етерното тяло, астралното тяло и Егото; втора част - от етерното тяло и астралното тяло; трета част - само от етерното тяло; и четвърта част остава на минерално ниво. Тя има същата стойност като минерала и все още е на нивото на Сатурн. Тези четири части могат да бъдат ясно разграничени във физическото тяло. Първата част, която съдържа и четирите части, се състои от червените кръвни телца. Където и да открием червена кръв, тези четири части се допълват взаимно.

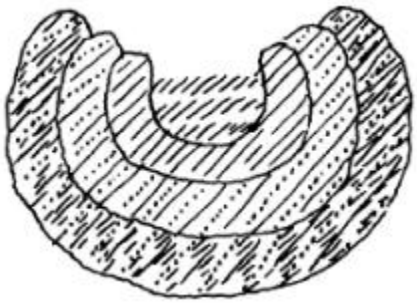

Нервите са втората част или член. Където се намират нервите, там физическото, етерното и астралното тяло се проникват едно в друго. Където се намират жлезите, физическите и етерните тела се проникват взаимно. Всички инструменти на сетивата, всички органи, които имат характер на физически апарат, са достигнали само нивото на минерала. Те следват точно същите закони като минералите. Окото и ухото, например, принадлежат към тези минерални части; също и в мозъка намираме такива минерални части. Така можете сами да видите колко лесно човек може понякога да се изкуши да стане материалист - защото нещо минерално всъщност прониква в цялото тяло. Ако материалистът твърди, че мозъкът е минерален, той е отчасти прав - тоест, ако разглежда само един аспект на мозъка. Особено в определени части на фронталния мозък - въпреки че те наистина са проникнати от други - действат само минералните сили. И ако изучаваме костите и мускулите, това би станало още по-голяма конкуренция.

Когато човешкото Его навлезе в човека, то започна да работи върху сетивната душа, разбиращата душа и съзнателната душа; и едновременно с това формира костите и мускулите. Ако искаме да наблюдаваме тези неща точно, са ни необходими години на учене, само за да можем да ги разграничим и отделим. Трябва да проследяваме едно нещо след друго с търпение.
Ако сега имаме пред себе си спящо човешко същество, неговото физическо тяло и етерно тяло лежат на леглото. Но това физическо тяло е много сложно. Когато човекът е буден, астралното тяло и Егото работят в кръвта му. Но какво се случва, когато физическото тяло лежи на леглото, когато човекът спи? Функциите на етерното тяло наистина продължават - но не може да има кръв, освен ако в него не са активни астрално тяло и Его. Следователно, всяка нощ кръвта би била обречена на смърт, тъй като е зависима от Егото и астралното тяло. Но те, както знаем, напускат тялото - напускат го безмилостно. Също така цялата нервна система е безмилостно изоставена, защото нервната система е зависима от астралното тяло. По този начин, ние имаме пред себе си странния факт, че в действителност кръвта и нервната система биха трябвало да умират всяка нощ - те биха станали жертва на смъртта, ако биха били задължени да зависят изцяло от човешкото същество. Други Същества трябва да им се притекат на помощ; други Същества трябва да поемат работата на човека. От други светове, други Същества трябва да излеят своята дейност в човека, за да запазят това, което той така коварно изоставя. Няма да се опитваме да обясняваме природата на тези Същества, които стават активни, когато човек спи, и да му дадем възможност да запази кръвта си непокътната.
Можем да си съставим представа за тези Същества, ако се запитаме: къде всъщност живее човешкият Аз, когато живее тук, на физическия план? В кое от трите царства живее? И трябва да се запитаме още: колко всъщност можем да знаем без ясновидско възприятие? - Без ясновидство ние всъщност можем да придобием знания само за минералното царство. Това е особената характеристика на човешкото същество - че то не може дори да схване растението напълно, стига да не е астрално ясновидско. Материалистите твърдят, че растенията са просто конгломерат от минерални процеси - само защото могат да видят само минералната природа на растението. Когато човешките същества са напреднали в работата си върху себе си до първия етап на ясновидството, животът на растенията и законите на живота ще им се явят също толкова ясно, колкото сега законите на минералния свят.
Ако искате да конструирате машина или да построите къща, трябва да го направите в съответствие със законите на минералния свят. Посветените конструират според тези закони на минералния свят; но не можете да построите растение по този начин. Ако искате да имате растение, трябва да оставите тази работа на онези Същества, които формират основите на Природата. В бъдеще ще бъде възможно да се произвеждат растения в лаборатория, но само когато човешките същества

започнат да приемат това за тайнство, за свещен обред. Само когато човек стане толкова сериозен и пречистен, че да гледа на лабораторната маса като на олтар, ще му бъде позволено да произвежда жива субстанция. Докато не настъпи това време обаче, дори и най-малкият детайл относно начина, по който са устроени живите същества, няма да му бъде разкрит. С други думи: Егото живее, като познаващо същество, в минералното царство, но в бъдеще ще се издигне до растителното царство и ще се научи да познава това царство, точно както днес познава минералното царство. Още по-късно ще се научи да схваща и законите на животинското царство; и накрая, тези на човешкото царство. Всички човешки същества ще се научат да познават и да разбират вътрешната природа на растенията, животните и човека – това са перспективи за бъдещето. Каквото и наистина да разбираме, можем и да го произведем – например часовник. Но човекът на нашето време никога няма да може да произведе нищо, принадлежащо към сферата на живата Природа, без помощта на Съществата, които стоят зад природата, стига подобна работа да не се е превърнала за него в тайнство. Едва тогава той ще може да се издигне от минералното царство към растителното царство. Човекът вече е човек, в настоящия момент; но познанията му са ограничени до минералното царство. Егото на човека живее в човешка форма, но когато това човешко Его гледа към света, познанията му са ограничени до минералното царство. По този начин Егото притежава само способността да оживява кръвта по минерален начин – то не е в състояние да направи повече. Въпреки че Егото живее в кръвта през деня – пребивавайки в нея и я оживявайки – въпреки това то прави това само по минерален начин. Как прави това? Ако погледнете навън към света, вашите когнитивни сили ще ви разкрият законите на минералното царство. Опитайте се сами да наблюдавате особеностите на тази човешка дейност. Вие гледате към света чрез сетивата си; вие схващате минералните закони и по време на будните си часове вие отпечатвате тези закони върху кръвта си - вие ги насилвате в цялата субстанция на кръвта си, като по този начин я витализирате по минерален начин. Това е особеният процес, който протича по време на акта на познание. Сега си представете човешкото същество, съгласно следната диаграма (тя не може да бъде представена тук)... законите на минералния свят се вливат в него от всички страни. Те обаче не остават само в сетивните му органи; докато човекът е буден,те текат заедно с кръвта през цялото човешко тяло.

А сега, какво прави растителният свят? Ще разберете какво се случва в случая с растението, ако имате предвид следния факт: Често ви е казвано, че Егото работи върху другите тела на човека и трансформира астралното тяло в Дух-Аз. В същата степен, в която това се случва, законите на растителното царство се вливат в човешката нервна система. Когато човекът достигне следващия етап на ясновидство, законите на животинското царство ще проникнат в жлезистата му система и накрая, когато е способен да работи върху трансформацията на физическото си тяло, законите на самото човешко царство ще се влеят в човешкото тяло. Всичко това трябва да се разглежда като приложимо към будното състояние и към различните етапи на по-висше ясновидско съзнание. По този начин можем да кажем, че човекът е достигнал в момента етап, в който Егото позволява на законите на минералното царство да се вливат в кръвта. Но то е способно да прави това само по време на будно състояние – защото минералните закони могат да навлязат в кръвта само докато човекът е буден. Докато той спи обаче, за кръвта също трябва да се полагат грижи. И тъй като върху тази кръв е било обработено през четири последователни етапа на еволюцията, сега трябва да се намесят три други сили със своята дейност. Първата от тях е сила, която е най-тясно свързана с начина, по който Егото е работило върху кръвта – но това е сила, която не е слязла чак до физическия план. Кръвта би била предадена на смърт, ако друго Его не е работило върху нея, докато човешкото същество спи... друго Его, което е останало на астралния план и сега се намесва, като поема работата върху кръвта. Ако наблюдаваме човешката кръв, тази „особена течност“, откриваме, че докато човешкото същество е будно, Егото на човека е активно в нея, тук на физическия план. През нощта обаче кръвта се обработва от Его, което обитава на астралния план. Защото има такива Егота.

Съвсем наскоро споменах за Еготата, живеещи на астралния план – а именно груповите души на животните. Но в този случай си имаме работа с друг вид Егота, обитаващи астралния план, които действат върху човешкото същество и оживяват кръвта му, когато Егото на човека я е напуснало. По какъв начин постигат това? И какво внасят в кръвта? Внасят в нея това, което от времето на Сатурн винаги трябва да присъства в човешкото тяло – а именно огън, топлина. Това са духове, които

никога не са слизали толкова ниско до физическия план – духовни Същества, които живеят на астралния план и имат тяло от огън. В минералното царство всичко ни се струва надарено с определена степен на топлина. Топлината се среща като качество на твърди, течни и газообразни тела. Но сега се опитайте за момент да помислите за топлината, за топлината, съвсем самостоятелно, съвсем сама по себе си... тя не съществува като такава на физическия план. Но на астралния план бихте срещнали такава топлина или жега, струяща насам-натам – топлината като самостоятелно същество – и в нея бихте открили въплътени Същества, каквито бяхме самите ние на древен Сатурн. Тези Същества навлизат в кръвта през нощта и я оживяват със своята топлина. Но трябва да се случи и нещо друго – защото астралното тяло също изоставя кръвта и това тяло също е необходимо за него. Следователно не е достатъчно тези Аз-същества сами да се приближават до човека през нощта и да работят върху него със своите топлинни тела – а са необходими и други същества, които работят върху кръвта по същия начин, както астралното тяло. Тези Същества имат своето Аз на Деваханския план и това Аз притежава още по-висше тяло, което дори не е кондензирано по отношение на топлината. Азът, който описах първо, не е слязъл дори до астралния план – защото е останал в Девахан. Той прониква в кръвта и извършва в нея дейност, която съответства на тази на астралното тяло през деня.

Така можете да видите как ние сме обгрижвани и защитени през нощта от висши Същества, които не живеят в минералното царство. Човешкото Его е слязло чак до минералното царство и по-късно ще се издигне до растителното царство и т.н. Тези други Его са останали зад човешкото царство по време на последователните етапи на еволюцията; те образуват скритите царства, *Елементарните Царства* , които се намират зад нашия физически свят и които действат надолу в него. Първото Същество, което работи в кръвта ни през нощта, като тяло от топлина - точно както ние имаме физическо тяло; то пронизва кръвта с топлина - и в същото време живее на астралния план със своето тяло от топлина. Чрез това топлинно тяло то принадлежи към *третото Елементарно Царство* . Тези *Същества, принадлежащи към третото Елементарно Царство, са спътници на Груповите Его на животните* - те принадлежат към същия регион. А какви са способностите на тези Его? Те не е необходимо да имат същите способности като човешкото Его, което е слязло чак до физическия сетивен свят; но въпреки това те са способни да действат като заместител на човешкото Его от астралния план. Тези Его действат надолу от астралния план по същия начин, по който животинските Групови Его действат върху животните; душите на животните. С други думи, те изпълват астралното тяло на човека с импулси, желания и страсти. Ако имаме пред себе си астрално тяло - какво живее в това астрално тяло? В допълнение към Егото, в него живеят Същества, чието Его обитава на астралния план. Тези Същества проникват в астралното тяло, точно

както личинките живеят в сиренето. Това е третото *Елементарно Царство* : то е царството, което формира импулси и страсти от животинска природа.
Но зад това царство се крие друго, а именно *второто Елементарно Царство* . Това царство е активно в рамките на един по-чист елемент, защото то оформя и формира формите на растенията. Но неговата дейност се разпростира и върху човешкото същество - върху многото му елементи, които имат растителен характер - нокти, коса и т.н. Те не са проникнати от астралното тяло, а само от етерното тяло; поради тази причина те не чувстват болка. Косата и ноктите са продукти, от които астралното тяло вече се е оттеглило - възможно е да се отрежат, без да се причинява болка. В по-ранен момент обаче астралното тяло също е било в тях. Много неща в човешкото същество са от растителна природа и във всички тези растителни елементи са активни Същества на *второто Елементарно Царство* . Следователно, това, което изгражда тялото на растението, се състои от силите, принадлежащи на *второто Елементарно Царство* . В растението са активни както Растителното Аз, което прониква в етерното и астралното тяло, така и тези Същества на второто Елементарно Царство. Докато Егото на растенията работи върху растението отвътре, тези други Същества работят върху него отвън – оформят го, карат го да расте и цъфти. Цялото растение е проникнато от етерно тяло. Но то не притежава собствено астрално тяло; вместо това цялото астрално тяло на Земята формира общото астрално тяло на растенията. Егото *на* растенията се намира в центъра на Земята. Това важи за всички растения. Поради тази причина, ако изскубнете растение от корените, причинявате болка на земята; но ако откъснете цвете, земята ще има чувство на благополучие, както кравата има чувство на благополучие, когато телето ѝ суче млякото ѝ. Прекрасно преживяване е също така, когато царевицата се премества през есента, да се види как големи вълни от благополучие се стичат по земята! Съществата, които работят върху растенията, от второто Елементарно Царство и му помагат да се оформи, летят към растението от всички страни, като пеперуди. Обновяването и повторението на листата, цветовете и т.н. е тяхно дело. Това е, което действа върху растенията отвън на второто Елементарно Царство.

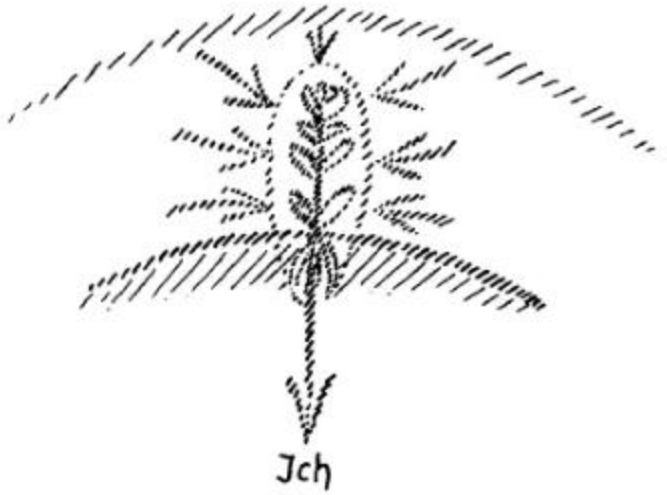

По подобен начин съществува *първо Елементарно Царство* , което дава на минералите тяхната форма. Животните са получили своята форма – форма, определена от инстинкти и желания – от Същества, принадлежащи към третото Елементарно Царство. Листата и т.н. на растенията се формират от второто Елементарно Царство; тази работа се състои главно от повторения. Но действащите, оформящи сили на минералите, които действат от безформения елемент, се намират във висшия Девачан, в Арупа-Девачан. Тези три Елементарни Царства се проникват едно в друго, преливат едно в друго. Този, който си представя всичко отделно и отделно, никога няма да достигне до живо разбиране. В растителното царство растителното и минералното царство се проникват едно в друго. В животинското царство животинското, растителното и минералното царство се преплитат. А в човешкото същество към тях се добавя Егото. Защото с приходите на Егото, човешкото царство е възникнало за първи път на земята. Кръвта е тази, която за първи път прави човека човешко същество; всички царства се съдържат в нея. Но Азът засега може да проникне със своите когнитивни сили само в минералното царство; другите царства той трябва да остави на Същества на Елементарните Царства. Минералното царство съдържа, освен самото минерално царство, и първото Елементарно Царство; поради тази причина то приема ясно определена форма. Растението дължи формата си изцяло на второто Елементарно Царство – защото без него би било сферично. А животното е надарено с инстинкти и т.н., благодарение на добавената дейност на третото Елементарно Царство. Нашият свят се състои от взаимопроникващи се области; само ако сме способни да направим мислите си мобилни и плавни, постепенно ще можем да разберем такива неща. Ако искаме да си съставим представа как третото Елементарно Царство е свързано с животинското царство, следният пример може да ни бъде полезен. Всички познавате миграциите на птиците! Птиците следват съвсем определени курсове в своите миграции; от североизток на югозапад и от югозапад на североизток. Но кой

ръководи тези миграции? Това е Груповата душа на птиците! В тези миграции инстинктът се проявява. По същество това са сватбени полети - защото птиците летят, за да се размножават в по-добър климат. Те се ръководят от Душите на Видовете или Груповата Душа на животинското царство. От друга страна, животните получават своята форма, която им позволява да имат определени инстинкти и която е носител на тези инстинкти, от Същества на третото Елементарно Царство - спътниците на Груповите Души на Животните. Ако искаме да изразим това по малко тривиален начин, можем да кажем: Тези Азове, които съставляват Груповите Души на Животните, образуват *една* компания на астралния план; а Същества на третото Елементарно Царство образуват *друга* . Въпреки това, те трябва да работят заедно в хармония. Едното захранва инстинктите, другото - телата, като ги оформя и моделира, така че инстинктите да могат да живеят в тях.
Физическите форми на растенията произлизат от Същества на второто Елементарно Царство. И във всичко, което оформя и работи върху минералите, се намират Същества на първото Елементарно Царство. Силите на минералите, действащи като привличане и отблъскване, атомистичните сили, произтичат от групите минерали. Но именно Същества на първото Елементарно Царство образуват минералите.
Така получаваме перспектива, която ни разкрива къде можем да търсим дейностите на различните царства в нашия свят. Трябва обаче да наблюдаваме тези неща много точно. Можем да кажем на растението: Ти си живо същество; това дължиш на Растителното Аз. Твоята форма, твоята форма обаче ти е дадена от Същества на второто Елементарно Царство.
Така можем да обобщим четирите царства по следния начин. Царството на човека е царството, в което Егото може да работи формиращо в човешкия свят; растителното царство е това, в което Егото може да работи формиращо в растителния свят; минералното царство, това, в което Егото може да изгражда за себе си форми в минералното царство. Третото Елементарно царство се грижи за кръвта през нощта и едновременно с това формира инстинктивния живот на животните; второто Елементарно царство формира растенията; а първото Елементарно царство формира минералите – например кристалите. От всичко това можем да видим, че е необходимо търпение за проникването в Духовната наука. Светът е устроен по сложен начин и най-висшите истини не са най-простите. Абсолютно безсмислен начин на говорене е да се твърди, че най-висшите неща могат да бъдат схванати с най-простите понятия. Това се дължи само на мързел. Разбира се, признава се, че не е възможно да се разбере часовникът отведнъж, но светът, вярват хората, може да бъде разбран без никакви допълнителни усилия. Ако искаме да схванем Божественото, е необходимо безкрайно търпение, защото Божественото съдържа всичко. За да разберат света, хората искат да прилагат най-простите понятия, но това е просто мързел... без значение колко благоговейно може да го каже душата.

Божественият елемент е дълбок и е необходима вечност, за да се схване. Човекът наистина се осмелява да долови искрата на Божеството в себе си, но природата и Съществото на това Божество могат да бъдат разбрани само чрез събиране на знания за фактите на света.
Голямото търпение и отречение, които знанието изисква, е това, което трябва да научим преди всичко. Ние самите трябва постепенно да узреем, за да формираме преценки. Светът е безкраен във всяка точка. И трябва да бъдем достатъчно скромни, за да кажем, че всичко е, в известен смисъл, само полуистина. Трябва да превърнем всичко в морални импулси, дори класификацията на човешкото същество на десет или дванадесет члена. Духовната наука ни дава картини, които трябва да обединим с чувствата си. Защото Духовната наука е ценна само когато черпим от нея не просто знания, а сме изпълнени с най-благородни чувства към дълбочината на света около нас. Тогава копнежът по Божественото ще бъде още по-голям. Самият факт, че Божественото се явява на човека толкова далеч, в отчетлива висота, би трябвало да го подтикне още повече да стане силен, за да може отново да намери пътя си натам.